

STE PO TRIDSIATKE A BEZ FRAJERA?

MOŽNO STOJÍ ZA TO PREVENTÍVNE POPREMÝŠLAŤ O MRAZNIČKE. A TO NIE JE VTIP.

Doba nás prinútila študovať do dvadsaťpäťky, zastabilizovať sa v práci, lebo je dôležitá. A hlavne nevrhať sa bezhlavo do vzťahov, ktoré by mohli priniesť čosi neplánované. Máme slobodu, máme emancipáciu, vďaka estetickým centrám aj moc klamať zovňajškom. Jedno sme však nedosiahli. Spomalili tikanie biologických hodín, veku našich vnútorných orgánov, ktoré starnú bez ohľadu na pravidlá spoločnosti po tisícky rokov rovnako. Toto všetko už veľmi dobre vieme a s pribúdajúcim vekom či sklamaniami z nevydarených vzťahov si to aj uvedomujeme. Lenže výsledkom tejto nerovnice nie je riešenie, ale len čoraz viac vzrastajúca frustrácia, že JA MATKOU ASI NAOZAJ NIKDY NEBUDEM. Toto naozaj potrebujeme?

Názor lekára, ktorého každodenným chlebičkom je hľadanie riešení na najrôznejšie dôvody neplodnosti, je jednoznačný – nie, toto spoločnosť naozaj nepotrebuje. Potrebujeme detabuizovať témy v oblasti reprodukcie a poznať všetky reálne možnosti, najmä v prípadoch, keď času nezostáva na rozdávanie. Jednou z takýchto možností je aj mrazenie vajíčok. O tom, čo to kryokonzervácia je a či je svet na takýto pokrok medicíny pripravený, sme sa teda opýtali MUDr. Peter Harbuláka, špecialistu na neplodnosť.

Pán doktor, čo si pod týmto termínom máme vlastne predstaviť?

Kryokonzervácia oocytov, laicky povedané aj zmrazenie vajíčok, predstavuje významný prínos pre zachovanie ženskej fertility. Jednoducho poskytuje možnosť uchovávať oocyty u žien zo zdravotných dôvodov a odкрýva nové možnosti aj pre veľkú populáciu žien, ktoré z rôznych osobných dôvodov plánujú materstvo na neskoršie obdobie.

Takže nejde o novinku. Metóda dosiaľ pomáhala napríklad onkologickým pacientkam?

Presne tak. V súčasnosti však už existujú dve metódy kryokonzervácie oocytov: pomalé mrazenie a rýchle mrazenie, kto-

rému hovoríme vitrifikácia. Keďže prežívanie pomaly zamrazených oocytov bolo po rozmrazení veľmi nízke a ani množstvo dosiahnutých klinických gravidít nebolo veľmi uspokojivé, postupne sa začali zavádzať vitrifikáčne techniky, čím sa úspešnosť kryokonzervácie oocytov významne zvýšila.

Zaujímavé. Všetky západné krajiny v posledných desaťročiach pociťujú prudko klesajúcu demografickú krivku, pričom Slovensko nie je výnimka. Pôrodnosť žien je nižšia ako v minulosti a vek prvoroďičiek, naopak, stúpa. Môžu takéto techniky uskladňovania pohlavných buniek v budúcnosti pomôcť vyrovnávať sa s týmto trendom?

Áno, je pravda, že ženy vo vyspelých krajinách často odsúvajú plány otehotnieť až do vyššieho veku, či už z kariérnych, alebo zo spoločenských dôvodov. Tento trend môže mať na ženskú fertilitu nepriaznivý dosah a spôsobiť ťažkosti pri počatí. Vekový faktor zohráva v liečbe neplodnosti čoraz významnejšiu úlohu. Pokročilý materský vek má nepriaznivý vplyv na kvalitu oocytov, čím sa znižuje šanca na otehotnenie a súčasne sa zvyšuje výskyt potratov vo včasnej gravidite. U žien s normálnou alebo so zníženou ovariálnou rezervou, ktoré dovŕšili tridsať rokov a nemajú vhodného partnera, prípadne pre pacientky pred plánovanou onkologickou liečbou, ktorá s vysokou pravdepodobnosťou ohrozí ich plodnosť, môže byť práve kryokonzervácia oocytov vhodnou alternatívou.

V akom veku ženy u nás prvýkrát rodia a aký trend so ženami, ktoré sa pokúšajú otehotnieť, vnímate vo vašich ambulanciách?

Priemerný vek prvoroďičiek stúpol z 21 na 27 rokov. Výsledky liečby metódami asistovanej reprodukcie sa vďaka zdokonaľovaniu materiálneho vybavenia a zavádzaniu

nových techník neustále zlepšujú. Súčasne to však vyvoláva často nereálne očakávanie aj u žien vyšších vekových skupín, resp. u žien s výrazne zníženou ovariálnou rezervou. Dôsledkom starnutia vaječníc dochádza k poklesu celkového počtu oocytov a zhoršeniu ich kvality. Tento proces je kontinuálny a nezvratný. S pribúdajúcim vekom žien stúpa i riziko genetických poškodení embrií. Šanca otehotnieť vo veku 37 rokov je už výrazne znížená

a každý ďalší rok klesá. Vo veku 40 rokov je šanca na otehotnenie z vlastných oocytov dokonca minimálna. Veľa žien riskuje „sociálnu“ neplodnosť (súvisiacu s vekom) a niektorým sa z vlastných oocytov nepodarí otehotnieť nikdy.

Spomenuli ste problém, ktorý dnešné mladé ženy musia riešiť čoraz častejšie. Je všeobecne známe, že najjednoduchšie otehotnejú mladšie ženy do 25 rokov, plánovať si však

rodinu v takomto veku je dnes často nemožné. Zdržiava nás vzdelanie, pracovné povinnosti, chceme si nájsť toho správneho partnera... Koľko rokov by teda mala žena mať, ak si chce zachovať šance na otehotnenie z vlastného vajíčka?

Ideálny vek žien, ktoré zvažujú mrazenie oocytov zo sociálnych dôvodov, je 31 – 35 rokov. Mladšie ženy majú ešte čas nájsť si partnera alebo si dať zmraziť oocyty po dosiahnutí veku 30 rokov, a pritom neriskovať výraznejšie zníženie ich reprodukčného potenciálu.

Dalo by sa zmrazenie vajíčok žien porovnať so zmrazením spermii u mužov? V dĺžke plodnosti sa ženy s mužmi nemôžu veľmi porovnávať, keďže u žien šanca otehotnieť prudko klesá s pribúdajúcim vekom.

Áno, vzhľadom na stále sa predlžujúcu priemernú dĺžku života v ľudskej populácii dochádza u žien v porovnaní s mužmi pomerne skoro k poklesu a k strate plodnosti. Muži už dlhý čas využívajú kryokonzerváciu spermii z medicínskych dôvodov (napr. práca v toxickom prostredí či plánovaná chemoterapia), ale napríklad aj pred vazektómiou. Mrazenie oocytov z medicínskych alebo zo spoločenských dôvodov v tomto smere zrovnoprávňuje ženy s mužmi a poskytuje im rovnakú šancu na založenie vlastnej rodiny.

Text Mária Halajová

